

A KONCENTRÁLT TEJ TERMELÉSE

A hazai szarvasmarhatenyésztésben a koncentrált tej termelése és az ilyen tejet előállító fajták szerepe évtizedeken keresztül szakmai viták középpontjában állt. Magyarországon az elmúlt évtizedekben az érvényben lévő támogatási rendszer egyértelműen a fogyasztói tej termelését preferálta, így a tejtermelésben - mint a világ más országaiban - a holstein-fríz fajta térhódítása volt a jellemző, s jellemző a mai napig. A koncentráltabb tej termelésére irányuló próbálkozások mind az '50-es, '60-as, valamint a '80-as években is az érvényben lévő tejátvételi rendszer miatt sikertelenek voltak.

A világ szarvasmarhatenyésztésében ugyanakkor, különösen a tejtermelésben élenjáró országok állományában jelentősebb szerepet kapnak azok a fajták, melyek koncentráltabb tejet termelnek. Közülük is kiemelhető a jersey, amely a világ tejpiacán egyre meghatározóbb szerepet játszó Új-Zéland állományának több mint egyharmada, míg az ugyancsak piacvezető Ausztrália állományának közel 20 %-a. A koncentrált tej termelése az Amerikai Egyesült Államokban is jellemzőbb mint nálunk, hiszen a jersey, a guernsey, a brown-swiss és az ayrshire részaránya meghaladja a 10 %-ot és különösen az utóbbi években terjed az e fajtákkal történő keresztezés.

A koncentrált tej termelésének újra-, illetve átértékelése napjainkban Európában és hazánkban is felerősödött. Arra a kérdésre, hogy miért várjuk a koncentrált tej termelésének növekedését, több indokot is említhetünk.

A feldolgozott tejtermékek iránti növekvő igény indokolhatja a koncentráltabb tejet termelő fajták tenyésztését. A korábban szükséges rossznak kikiáltott tejszírről és tejcukorról bebizonyosodott, hogy kedvező élettani hatása van. A tej fehérjetartalma bioaktív anyagokban gazdag, amelyek akár funkcionális élelmiszerek előállítására is alkalmasak. A korábban említett fajtáknak a koncentráltabb teje, valamint előnyös kappa-kazein genotípusok alkalmassá teszik őket, hogy tejükből több és jobb minőségű sajtot készíthessenek.

A kis- és középüzemi szarvasmarhatenyésztésünk számára alternatívát jelenthet az, hogy a megtermelt tejet saját maga dolgozza fel. Az üzemi tejfeldolgozásnál, illetve háztól történő tejértékesítésnél, a kis- vagy középüzemi körülményekhez jobban igazodó és a magyar tarkánál jobb tejtermelésű fajták szerepet kaphatnak.

Az Európai Unió csatlakozás után előrejelzések szerint a magyarországi legelőterület több százezer ha-ral növekedni fog. A szakemberek keresik a lehetőségét, hogy a hagyományos gyepet hasznosító ágazatok (juhtenyésztés, húsmarhatenyésztés) mellett más állatfajok, vagy ágazatok is közelebb kerüljenek a természetes takarmányforráshoz, illetve tartásmódhoz. Az utóbbi évtizedekben Magyarországon a tejelő tehén legeltetése nem volt jellemző, hiszen az intenzív tejtermelés és az iparszerű telepek tartási-takarmányozási technológiája nehezen egyeztethető össze a legeltetési állattartással. Nemzetközi tapasztalatok alapján a jelenleg is kihasználatlan területek egy része alkalmassá tehető extenzívebb, legeltetésre alapozott tejtermelésre, amelyhez partner lehet a jersey fajta.

A felsorolt indokok alapján úgy tűnik, jogos a tenyésztők részéről az az elvárás, hogy meg kell adni a lehetőséget e fajtáknak, hogy Magyarországon, ha nem is meghatározó, de a mostaninál jelentősebb részt kapjanak a tejtermelésből.

Ismételten hangsúlyoznám, hogy a hazai tejtermelésben, mint a világon mindenütt meghatározó szerepe marad a holstein-fríznek, de reméljük, hogy mint a világon mindenütt, nálunk is nagyobb jelentősége lesz a koncentrált tej termelésének és az ezt termelő fajtáknak.